

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1А, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, [e-mail: arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 334

Дата: 17.03.2021 г.

**ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ
НА ГРАЖДАНСКАТА И ТЪРГОВСКАТА
КОЛЕГИЯ НА ВЪРХОВНИЯ
КАСАЦИОНЕН СЪД**

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

по тълкувателно дело №4/2019 г.

УВАЖАЕМИ ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

С Разпореждане на Председателя на ВКС от 30.10.2020 г. е образувано тълкувателно дело № 4/2019 г. по описа на Общото събрание на съдиите от Гражданска и Търговска колегии на ВКС по въпроса до кого следва да бъде адресирано изявлението на длъжника за признаване на вземането му, за да е налице прекъсване на давността на основание чл.116, б. “а“ ЗЗД.

На основание чл. 129, ал. 4 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) излагам на вниманието Ви становище по поставените за тълкуване въпроси, предмет на образуваното тълкувателно дело № 4/2019 г. по описа на ОСГТК на ВКС.

1. По поставения въпрос:

„До кого следва да бъде адресирано изявлението на длъжника за признаване на вземането му, за да е налице прекъсване на давността на основание чл.116, б. „а“ ЗЗД?“

1.1. Противоречива практика, мотивирала предложението за тълкувателно решение:

По въпроса е налице противоречива съдебна практика на състави на ВКС, постановена по реда на чл. 290 ГПК.

В една част от постановените по реда на чл. 290 от ГПК съдебни актове - *решение № 100 от 20.06.2011 г. по т. д. № 194/2010 г. на II т. о. на ВКС и решение № 105 от 05.06.2014г. по т. д. № 1697/2013 г. на I т. о. на ВКС*, е застъпено становището, че за да е налице признаване на вземането по смисъла на чл.116, б. „а“ ЗЗД, същото следва да е отправено до кредитора или негов представител и да се отнася до съществуването на самото задължение, а не само до наличието на фактите, от които произхожда. Признанието на дълга може да бъде изразено и с конклюдентни действия, стига същите да манифестират в достатъчна степен волята на длъжника да потвърди съществуването на конкретния дълг към кредитора.

Според другото разбиране в практиката на ВКС, не е необходимо волеизявлението, съдържащо признание на дълга, да бъде адресирано (отправено) до кредитора или негов представител, за да се прекъсне давността. Това волеизявление на длъжника има удостоверятелен, а не диспозитивен характер. Прекъсването на давността настъпва по силата на самата правна норма. За това е достатъчно длъжникът да е направил (обективирал) такова недвусмислено волеизявление, че задължението му към кредитора съществува, като е без значение дали с признанието си длъжникът цели да прекъсне давността, кога, пред кого и по какъв повод е направено признанието на дълга, до кого е адресирано и кога и по какъв начин кредиторът е узнал за направеното признание от длъжника. Достатъчно е изявлението да е еднозначно, то може да бъде устно или писмено, да е обективирано пред свидетели или държавен орган, който го е удостоверил в официален документ, както и е обективирано чрез недвусмислени конклюдентни действия - *решение № 131 от 23.06.2016 г. по гр. д. № 5140/2016 г. на IV гр.о. на ВКС, решение № 49 от 04.04.202017 г. по т. д. № 50236/2016 г. на IV гр. о. на , решение № 130 от 27.10.2009 г. по т. д. №*

139/2009 г. на I т. о., решение № 23 от 24.03.2015 г. по т. д. № 1717/2013 г. на I т. о. и решение № 40 от 17.06.2015 г. по т. д. № 601/2014 г. на ВКС

1.2. Становище по поставения въпрос:

Висшият адвокатски съвет намира за правилно второто становище в практиката на ВКС, изложено по-горе, според което не е необходимо волеизявлението, съдържащо признание на дълга, да бъде адресирано до кредитора или негов представител, за да се прекъсне давността на основание чл.116, б. „а“ от ЗЗД.

Съображенията ни за това са следните:

Признаването на вземането по смисъла на чл.116, б. „а“ ЗЗД е материалноправно действие от групата на юридическите постъпки¹.

Юридическите постъпки са правомерни юридически действия, с които правната норма свързва определени правни последици, независимо дали се желаят от автора на действието².

Признаването на вземането е едностранно изявление на длъжника, чрез което той констатира висящото си правоотношение с кредитора. С него се декларира факт - съществуването на правоотношение. Констатацията трябва да бъде еднозначно изразена. Признанието може да се извърши както изрично, с думи, така и мълчаливо, с конклюдентни действия. Изричното признаване на вземането е неформално, но може да бъде констатирано в документ. Мълчаливо признаване на вземането е действие на длъжника, с което потвърждава липсата на пълно погасяване на задължението - частично изпълнение³, изпълнение на акцесорни задължения (например лихви), предлагане на обезпечение на дълга чрез залог и др.

Правните последици от признаването на вземането – прекъсването на давността, не зависят от волята на длъжника, а настъпват по силата на закона и се определят по съдържание от закона (чл.117 ЗЗД). Признаването на вземането прекъсва давността, независимо дали длъжникът желае, допуска или знае, че давността ще бъде прекъсната. Това е така не само когато признанието е мълчаливо, но и в случай че е изрично.

¹ Това виждане е господстващо в литературата – вж. Таджер, В. Гражданско право на НРБ. Обща част. Дял II. С: Наука и изкуство, 1973, с. 199. Така Стефанов, Г. Гражданско право. Обща част. С: Софи-Р, 1995, с.229-230. Вж. и Павлова, М. Гражданско право. Обща част. С: Софи-Р, 2002, с.455. Вж. също Стефанов, Г. Основи на гражданското право. Велико Търново: Абагар, 2007, с.179.

² Вж. Ганев, В. Учебник по обща теория на правото. С: Печатница „Родина“, Акц. Д-во, 1932, с.72. Вж. също Василев, Л. Гражданско право. Обща част. Варна: ИК „ТедИна“, 1993, с.246.

³ Вж. Таджер, В. Цит. съч., с. 372. Вж. също Вълчанов, Х. Коментар на Закона за давността. Бургас: Печатница Н. В. Велчев К. Д., 1939, с. 115.

Признаването на вземането е юридическа постъпка, която е еднородна с изявлението на кредитора за удостоверяване на изпълнението на задължение (разписка) и връщането на документа за дълга – чл.109 ЗЗД⁴. Липсата на детерминираност на последиците от изявлението и характерът на признаването на вземането като изявление, което обективира установяването на определен факт, осъществил се извън изявлението⁵, предпоставя неговото декларативно, удостоверително, а не диспозитивно естество.

Признаването на вземане се различава от признанието на иска (чл.237 от Гражданския процесуален кодекс). Признанието на иска е процесуално действие - волеизявление, отправено към съда, с което ответникът се разпорежда със своето право на иск, като неоттегляемо отказва да се защитава по предявения иск. Признанието на иска се отличава от признаването на вземане в две насоки: а) то има за предмет субективни права, а не факти; б) то включва отказ от защита срещу иска⁶.

Разкъсването на връзката между изявлението и правните му последици и удостоверителният характер на изявлението обезсмисля адресирането му до кредитора⁷. Защото давността се прекъсва, без значение дали кредиторът е съгласен, приема или знае за това. По тази причина е ирелевантно кога, по какъв повод и пред кого е признат дългът – пред кредитора или пред трето лице (свидетел). Изявлението за признаване на дълга може да бъде направено пред държавен или съдебен орган, дори и последният да не е ангажиран със защита на субективното право, който може да го е удостоверил в официален документ (но това не е задължително) – например признание на дълга пред граждански съд, съдебен изпълнител⁸, следовател или наказателен съд, признание на дълга пред данъчен орган чрез вписване на дълга в справка-декларация по Закона за данъка върху добавената стойност, подадена до Териториалната дирекция на Националната агенция по приходите и ползване на данъчен кредит.

Обстоятелството, че длъжникът е осчетоводил задължението си, съставлява признание за дълга, към момента на неговото първо отразяване в счетоводните книги, но не съставлява признание на бездействието на длъжника да осчетоводи извършени в следствие плащания, прихващания,

⁴ Вж. Калайджиев, А. Облигационно право. Обща част. С: Сиби, 2020, с.256-257.

⁵ Вж. Вълчанов, Х. Цит. съч., с.115. Така и Василев, Л. Цит. съч., с. 246.

⁶ Вж. Мингова, А. В: Сталев, Ж. А. Мингова, В. Попова, О. Стамболиев, Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. С: Сиела, 2020, с.440.

⁷ Така Вълчанов, Х. Цит. съч., с. 115. В същия смисъл вж. Венедиков, П. Система на българското вещно право. С: Университетска печатница, 1947, с.313, за признанието, което прекъсва придобивната давност.

⁸ Вж. Таджер, В. Цит. съч., с.373. Така също Павлова, М. Цит. съч., с. 668-669.

опрощавания или други погашения, поради което дългът продължава да се води счетоводно и продължава да бъде включен в данните за общата задълженост. Издадено извлечение от счетоводните книги обаче, в което дългът фигурира отделно или е включен в задължеността към отделно посочен или отделно посочени кредитори, съставлява признание на дълга, което прекъсва давността.

Отделно стои въпросът с доказателствената сила на самото признание, съответно на документа, който го съдържа. Документът доказва по несъмнен начин признанието, но признанието не доказва по несъмнен начин възникването и съществуването на дълга. Като доказателствено средство за съществуването на дълга, признанието се преценява с оглед на всички обстоятелства по делото.

Няма никаква материална доказателствена сила „признаването на вземане“ в случаен документ, напр. частно писмо, в което авторът на изявлението отказва да предостави помощ, защото той самият има дългове. Дори в такова писмо да се признава съществуването на конкретно задължение, то няма материална доказателствена сила и нито съставлява доказателство за наличието на дълг, нито съставлява признание и съответно не прекъсва давността.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА